

Lukas 6, 36-42 9. søndag i treenighetstiden DELK-Østfold Glenne, Halden 10.08.25

Det er godt det er satt opp tekster som det forventes at en skal tale over. Hvis ikke, tror jeg ikke mange prester og forkynnere hadde valgt dagens tekst. I hvert fall ville jeg funnet en annen tekst. Som ikke hadde vært så brysom, men enklere og mer skånsom, både mot meg selv og tilhørerne.

For hva er det Jesus gjør i dagens pretekst? Jo han treffer oss på et av våre mest ømme punkter i livet. Han visiterer vår tale, ja våre ord. Han sier at vi ikke skal dømme eller fordømme andre.

Vi? Ja, vi! Jesus henvender seg ikke bare til mennesker generelt. Men han taler spesielt til sine disipler, den gang og i dag. Det ser vi også i Bergprekenen, i Matteus 7 1-5, hvor vi finner den samme teksten, bare i en litt kortere utgave.

Jesu ord er tydelige, ja, de er ikke til å misforstå! Døm ikke, fordøm ikke, ettergi, vær ikke gjerrig – sier Mesteren.

Følgen av å dømme og fordømme er katastrofal, sier Jesus: du vil selv bli dømt, ja fordømt. Den samme målestokken du vurderer andre ut fra, vil en dag bli brukt på deg selv.

Det er ikke bare her hos Lukas og Matteus vi finner Jesu kraftige tale. Vi hørte det også i leseteksten, av apostelen Paulus i Romerbrevet: Hvorfor dømmer du din bror, eller hvorfor ser du ned på din bror? Vi skal alle fram for Guds domstol, for det står skrevet: Så sant jeg lever sier Herren, for meg skal hvert kne bøye seg, og hver tunge skal bekjenne Gud. Så skal altså hver enkelt av oss avlegge sitt eget regnskap for Gud. (Rom 14,10-12).

Bibelen setter bom for vår tanke om at dømmesyke ikke er så farlig. Mens vi ofte tenker motsatt: Det er jo så mange som er preget av dømmesyke. Da kan det vel ikke være så farlig med oss heller. Så forsøker vi å unnskyld oss og si at det er så mange synder som er mye verre.

En har sagt det slik: Vårt behov for å dømme andre kommer alltid fra behovet for å renvaske oss selv. Eller for å si det med et bilde: når jeg presser noen dypere ned i vannet, flyter jeg høyere selv.

Det er farlig å dømme andre mennesker, sier Jesus! Det er livsfarlig! Teksten dirrer av alvor.

Hvordan skal det da gå med meg? Vi vet jo at det er så vanskelig å unngå denne synden! Er det noe hjelp å få? Kanskje jeg må forsøke å ta meg sammen? Du har kanskje også forsøkt, men oppdaget at det nytter så lite.

Teksten peker på en annen vei. Svaret ligger i tekstens første vers: hvor Jesus viser til en annens barmhjertighet, slik det står skrevet: Vær barmhjertige, slik deres Far er barmhjertig (v 36).

Hjelpen og redningen ligger altså ikke i egne krefter, i egne forsetter eller ønsker, men den finnes utelukkende hos Gud, i hans nåde og barmhjertighet. Det er der livet må ha sitt blikk og

ankerfeste. Det er Han vi må se til, det er Han vi må stole på. For det er Han som må gjøre det!

Han den fullkomne, som aldri dømte, eller fordømte, men som tilgav og ettergav, og reiste opp igjen. Ja, ikke bare det, men som også tok dommen på seg. All dom og fordømmelse. Jesus, Guds sønn, bar både dommen og fordømmelsen bort med sitt eget legeme, da han døde på korset. Det er den himmelske barmhjertighet, som er gitt til vår jord, i Jesus Kristus. Der er livet, der er håpet. Der er redningen. At dommen og fordømmelsen rammet ham, i stedet for oss.

Derfor er det meningsløst å dømme og fordømme. Dommen og fordømmelsen er tatt bort, med Jesus frelsesverk. Den er sonet, gjort opp, ja tilgitt. Derfor utbryter apostelen i Rom 8: Det er ingen fordømmelse for den som er i Kristus Jesus.

Det er ingen selvfølge at vi ser og lever i denne bibelske sannhet. Derfor sier Jesus: før vi kan hjelpe andre og leve i barmhjertighet, må se hvem vi selv er.

Den største hindringen for å se omverdenen med et sant blikk, er at vi ikke er i stand til å se oss selv rett.

Som vi hører i dagens tekst, så bruker Jesus, tømmermannssønnen fra Nasaret, et bilde for å illustrere dette: Han snakker om en bjelke, ja, en stor tømmerstokk, som enten er en takbjelke, en bærekonstruksjon i et hus, eller en gulvbjelke: Denne bjelken sitter fast i øyet.

Menneskelig sett er det umulig å ha en slik bjelke i øyet. Enda mer umulig er det å kunne se noe, hvis en har en slik bjelke i øyet. Og helt absurd er forestillingen om at en som har en bjelke i øyet, skulle kunne yte hjelp til en som plages av en liten sagflis under øyelokket.

Bildet som Jesus bruker, er altså helt urimelig. Det er en overdrivelse, et bilde utenfor alle proporsjoner. Dermed sa han det sikkert med glimt i øyet, slik at vi kan huske det. Samtidig er det et bilde som taler om det største alvor.

Det er fint om vi kan hjelpe andre til å få ut flisen, men da må vi først ha sett bjelken i vårt eget øye og fått den ut. Det innebærer at vi selv må se våre synder og vår skyld, at også vi er under Guds dom. At jeg dermed står på like fot og selv er avhengig av Guds nådige barmhjertighet i Jesus Kristus som et hvert annet menneske.

Det er i denne Jesu nåde og barmhjertighet vi skal få leve og tjene våre medmennesker. Med våre gjerninger og våre ord.

Ellers rammes også vi av Jesu ord om hykleri. At vi er åndelig blinde: En blind kan ikke lede en blind, for da faller begge i grøfta, sier Jesus i dagens tekst.

Et nytt åndelig syn, hvor bjelken er ute av øyet, innebærer at jeg overlater dommen til Gud, han som en dag skal dømme alle rettferdig.

Det er bare Gud som kan granske hjerter og nyrer. Det er derfor begrenset hva jeg kan se og vite om mine medmennesker.

Likevel skal vi peke på en grøft vi kan havne i: Min munn kan bli så lukket at jeg unnlater å tale om hva som er sant og rett.

Å ikke dømme er ikke det samme som å ta lett på Guds ord og bud. Og unnlate å tale og veilede om hva som er i samsvar med Guds gode vilje, og hva som ikke er det.

Vi skal aldri svekke Guds bud og formaninger. Og vi skal ikke akseptere synden. I Bergprekenen, hvor også disse formaningene står, finner vi også Jesu ord om å vokte oss for de falske profetene.

Vi hørte det i dagens lesetekst om Kain og Abel: Er jeg min brors vokter? Vi har ansvar for hverandre.

For noen søndager siden var Jesu ord i Matteus 18 pretekst, hvor det står: Dersom din bror gjør en synd mot deg, så gå til ham og still ham til ansvar på tomannshånd. Og vi ser det hos apostelen Paulus: «Jeg formaner dere, søsken, til å holde øye med dem som skaper splittelse og fører andre til fall ved å gå imot den lære dere har tatt imot. Hold dere unna dem» (Rom 16,17).

Vi skal gi et eneste eksempel: I dagens samlivsdebatt, i forhold til det sjette bud. Heller ikke der skal vi dømme eller fordømme enkeltmennesker. Men vi er kalt til å veilede, vise til Guds gode vilje, til hva som er sann kjærlighet og hva som ikke er det.

Vi skal lære av Jesus. Han var skarp mot hykleri, de som stolte på seg selv. Han kalte dem kalkede graver, ormeyngel, sa endog at de hadde djevelen til far. Men mot mennesker i nød og fortvilelse brukte Jesus aldri harde ord. Der sto han med en åpen favn, og tok i mot syndere, av alle slag, uten begrensninger.

Kroneksempelen er hans ord til kvinnen som var grepet i hor: heller ikke jeg fordømmer deg, gå bort og synd ikke mer fra nå av.

Når vi snakker om synd, må vi altså starte med å rette søkelyset på oss selv, og erkjenne og bekjenne selvrettferdighetens og selvgodhetens bjelke - slik Jesus lærer oss i dagens tekst der han viser oss sin gjerning som den store øyenlegen!

Vårt kall er å møte våre medmennesker med en rett ydmykhet og kjærlighet. «Vær barmhjertige, slik deres Far er barmhjertig». Vi har en barmhjertig Far, som ser til oss i nåde, som frelser oss, som har tatt dommen, ja all fordømmelse på seg. Skulle ikke vi også vise barmhjertighet, og legge bort smålighet, sur kritikk og baktalelse?

La oss blankpusse det åttende bud: du skal ikke lyve - eller du skal ikke si falskt vitnesbyrd mot din neste. Det betyr: vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke svikter vår neste og lyver om ham, forråder ham, baktaler ham eller setter ut falske rykter om ham – men unnskylder ham, snakker pent om ham og tar alt i beste mening.

En gutt spurte faren sin: hva vil det si å ha makt over ordene sine. Faren svarte: det er å være på nippet til å si noe sårende om noen, og så la det være.

Til sist: Vi trenger hjelp av Guds ord og av hverandre, til å vise barmhjertighet, slik at menighetsfellesskapet og våre daglige sammenhenger kan preges av disse verdier og holdninger.

Med en praksis som ikke taler om, men til hverandre. Der vi hører ubarmhjertig tale, kan vi si til hverandre: nå passer vi en grense, nå må vi stoppe.

Og hvor vi samtidig ikke er redde for å ta opp ulike forhold, også ting som kan være krevende. Men i en ramme preget av forståelse, omtanke, forbønn og omsorg, ja tilgivelse og barmhjertighet. Fordi vår Far er barmhjertig.

Til ære for Faderen, Sønnen og Den Hellige Ånd.